

***Sesleria coerulans* Friv. w polskich Bieszczadach Zachodnich. — *Sesleria coerulans* Friv. im Bieszczady-Zuge im westlichen Teile der Ostkarpathen**

W Bieszczadach Zachodnich nie był dotąd znany żaden gatunek rodzaju *Sesleria* Scop.

W czasie wycieczki w te góry w czerwcu 1955 r. zebrałam okazy, które, jak okazało się po dokładnym zbadaniu, należą do *Sesleria coerulans* Friv. (*S. Bielzii* Schur), gatunku nie znanego dotychczas w granicach PRL.

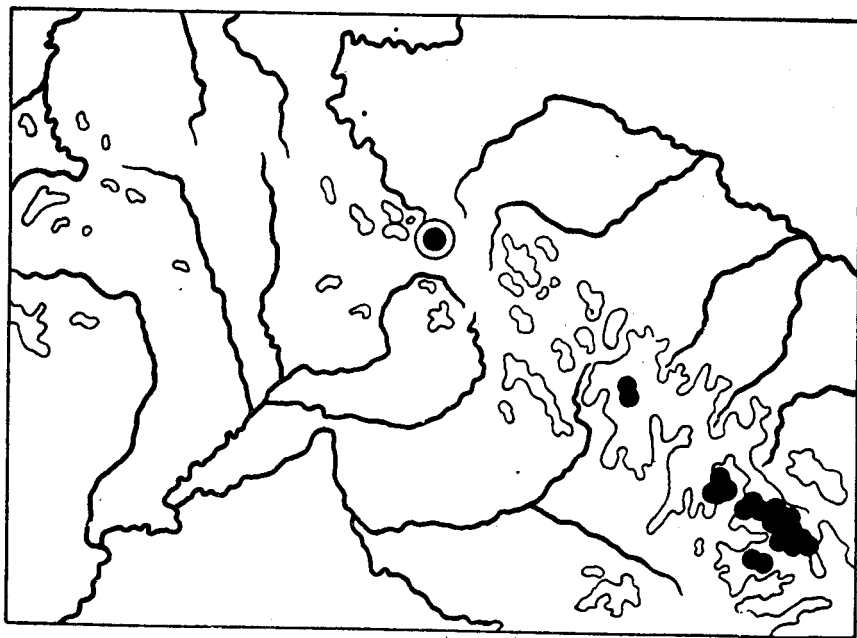
We „Florze polskiej“ (1919) i „Roślinach polskich“ (1924) podane są z północnej części Karpat 2 gatunki: *Sesleria coerulans* Friv. i bardzo do niej zbliżona *Sesleria Bielzii* Schur. Deyl (1946) w swej monografii rodzaju *Sesleria* oddziela zachodniokarpacką *Sesleria Tatrael* Deyl jako osobny gatunek od wschodniokarpackiej *Sesleria coerulans* Friv. Pogląd ten przyjmują autorzy „Roślin polskich“ w 2 wydaniu tej książki (1953) z tym, że zamiast nazwy *Sesleria coerulans* Friv. używają nazwy *Sesleria Bielzii* Schur, która według Deyla jest synonimem pierwszej.

Sesleria Tatrael Deyl występuje w Alpach południowo-wschodnich oraz w Karpatach Zachodnich (Tatry, Mała i Wielka Fatra — Deyl l. c.), natomiast *Sesleria coerulans* Friv. rośnie w Karpatach Wschodnich i na Bałkanach (ryc. 1). Według Deyla gatunki te różnią się szeregiem cech morfologicznych i ekologicznych. Zestawienie odróżniających je cech morfologicznych podaję na tab. 1. Zamieściłam tam również na podstawie moich własnych pomiarów cechy okazów bieszczadzkich. Z zestawienia wynika jasno, że okazy te należą bez żadnej wątpliwości do *Sesleria coerulans* Friv., a różnią się od *Sesleria Tatrael* Deyl.

Sesleria coerulans Friv. występuje na Płw. Bałkańskim i w Bułgarii (Deyl l. c.). W Karpatach Wschodnich spotyka się ją poczynając od Gór Retezat poprzez Góry Parângu, Făgărskie po Góry Bucegi (Deyl l. c.). Dalej ku północy znajdowano ten gatunek w Górach Nagy Hagymas i Ceahlău oraz w Górach (Alpach) Rodniańskich (Deyl l. c.). Występuje

Ryc. 1. Zasięg geograficzny *Sesleria coerulans* Friv. według Deyla (1946). — Geografische Verbreitung von *Sesleria coerulans* Friv nach Deyl (1946)

Ryc. 2. Rozmieszczenie *Sesleria coerulans* Friv. w półn.-zach. części Karpat Wschodnich. — Verbreitung der *Sesleria coerulans* Friv. im nord-westlichen Teile der Ost-Karpathen

Tablica I

Zestawienie porównawcze cech *Sesleria coerulans* Friv. i *Sesleria Tatray* Deyl.

Zusammenstellung der Merkmale

	<i>Sesleria coerulans</i> Friv. (Deyl 1946, Szafer, Kulczyński, Pawłowski 1953)	Okazy bieszc- zadzkie <i>Sesleria</i> <i>coerulans</i> Friv. (wg własnych pomiarów)	<i>Sesleria Tatray</i> Deyl (Deyl 1946, Szafer, Kulczyński, Pawłowski 1953)
Szerokość blaszki liściowej (Breite der Blattspreite)	1,5—2,5 mm	1—3 mm	2,5—4 mm
Długość wiechy (Länge der Rispe)	11—30 mm	15—21 mm	18—30 mm
Szerokość wiechy (Breite der Rispe)	7—14 mm	7—9 mm	6—15 mm
Barwa kłosek (Färbung der Ährchen)	błękitna (blau)	szaro-błękitna (grau-blau)	fioletowa (violett)
Długość plew (Länge der Hüllspelze)	4—10 mm	4—5,6 mm	ości brak lub plewa przechodząca w kró- ciutką ość. (Granne fehlt. Die Hüllspelze geht langsam in eine sehr kurze Granne über)
Długość ości plewy (Länge der Granne der Hüll- spelze)	2 mm	1,5—2,2 mm	
Długość plewki dolnej (Länge der Deckspelze)	4—5 mm	4—4,5 mm	4—7 mm
Długość plewki górnej (Länge der Vorspelze)	3—6 mm	4—4,5 mm	
Długość ości środkowej plewki dolnej (Länge der mittleren Granne der Deckspelze)	2 mm	2 mm	1 mm
Długość ości bocznych plewki dolnej (Länge der Seitengrannen der Deckspelze)	0,5—1,2 mm	0,5 mm	1 mm
Długość ości plewki górnej (Länge der Granne der Vor- spelze)	0,5—1,5 mm	0,5 mm	1 mm
Owłosienie plewek (Behaarung der Spelzen)	bardzo gęste (sehr dicht)	bardzo gęste (sehr dicht)	słabe (schwach)

też w Górach Polańskich (Farko 1840—1961 m n. p. m., Gropa Dżuli 1680 m n. p. m. — Zapałowicz 1889), na Czarnohorze w szeregu stanowisk od 1640—2058 m n. p. m. (Zapałowicz l. c., Deyl l. c.), w Górach Świdowskich (po szczyty) oraz w masywie Negrowca (Negrovec-Horb, Deyl l. c.), gdzie osiąga najdalej na zachód podane z dotychczas notowanych stanowisk (ryc. 2).

Podane obecnie nowe stanowisko odnalezione w Bieszczadach Zachodnich przesuwa zasięg *Sesleria coerulans* Friv. w obręb łuku Karpat o przeszło 100 km na zachód.

W Bieszczadach rośnie *Sesleria coerulans* Friv. na szczycie zwanym Mały Halicz (1320 m n. p. m.)*. Jest to jeden z najwyższych szczytów w centralnej grupie polskich Bieszczad Zachodnich. Wznosi się on pomiędzy Krzemieniem 1335 m n. p. m. a Haliczem 1335 m n. p. m., tworząc wał o kierunku NW—SE. Grań jego budują dolno-krośnieńskie, gruboławicowe piaskowce. Utwory skalne występują tutaj nad powierzchnią w postaci grzebieni, żeber i rumowiska. Mały Halicz wznosi się około 180 m ponad górną granicę lasu; dokoła otaczają go rozległe połoniny. *Sesleria coerulans* Friv. rośnie na Małym Haliczu w wysokości 1290—1320 m n. p. m., wyłącznie w ekspozycji południowej i zachodniej na półkach skalnych powstałych ze zwietrzenia piaskowców, a także w szczelinach skalnych, w których nagromadziło się nieco gleby.

Towarzyszą jej: *Campanula polymorpha*, *Festuca picta*, *Hieracium prenanthoides*, *Hypochoeris uniflora*, *Laserpitium alpinum*, *Saxifraga aizoon*, *Scabiosa lucida* i inne.

Dotychczas znane miejsca występowania *Sesleria coerulans* Friv. w Karpatach Północno-Wschodnich koncentrowały się w okręgu pokucko-marmoroskim. Jedynie stanowisko na Negrowcu leżało w obrębie Karpat Lesistych. Nowe znalezisko na Małym Haliczu przesuwa zasięg tej wschodnio-karpackiej rośliny aż na zachodni kraniec wymienionego okręgu.

Z Instytutu Botaniki PAN w Krakowie

LITERATURA

1. Deyl M. 1946. Study of the Genus *Sesleria*. Praha.
2. Dostál J. 1950. Květena ČSR. Praha.
3. Jasiewicz A., Zarzycki K. 1956. *Carex rupestris* Bell. ex All. i *Aconitum tauricum* Wulf. ssp. *nanum* (Baumg.) Gay., dwie nowe dla flory polskiej rośliny z Bieszczadów Zachodnich. Fragm. Flor. et Geob. Ann. II, Pars 2.

* Szczyt 1320 m n. p. m. na mapach WIG 1:100 000 nie posiadający nazwy Jasiewicz, Zarzycki (1956) nazywają Małym Haliczem, natomiast Lisowski (1957) Bukowską Kopą.

4. Lisowski S. 1957. O utworzenie Parku Narodowego w Bieszczadach Zachodnich. Chr. Przyr. Ojcz. R. XIII, z. 1.
5. Pawłowski B. 1948. Ogólna charakterystyka geobotaniczna Gór Czywczyńskich. Rozpr. Wydz. Mat.-Przyr. PAU. T. 72, dz. B.
6. Raciborski M., Szafer W. 1919. Flora Polska. Tom I. Kraków.
7. Rychlewski J. 1955. Studia cytologiczno-systematyczne nad *Sesleria Tatrar* Deyl. Acta Soc. Bot. Pol. Vol. XXIV, nr 1.
8. Szafer W., Kulczyński S., Pawłowski B. 1924. Rośliny polskie. Lwów — Warszawa.
9. Szafer W., Kulczyński S., Pawłowski B. 1953. Rośliny polskie. Warszawa.
10. Zapałowicz H. 1889. Roślinna szata Gór Pokucko-Marmaroskich. AU. Spraw. Kom. Fizjogr. T. XXIV.

ZUSAMMENFASSUNG

Während ihrer Exkursion in den Bieszczady-Zug im Jahre 1955 sammelte die Verfasserin Exemplare der *Sesleria coerulans* Friv. Diese balkanisch-ost-karpathische Art war bisher in Polen nicht bekannt.

Der neue Standort der *Sesleria coerulans* Friv. befindet sich im Zentrum des höchsten Teiles von Polnisch Bieszczady auf dem Gipfel des Mały Halicz, 1320 m hoch. Die *Sesleria coerulans* Friv. wächst dort an Felsen in einer Höhe von 1290—1320 m, in südlicher und westlicher Exposition.

Der beschriebene Standort erweitert das Areal von *Sesleria coerulans* Friv. um mehr als 100 km nach Westen.

Botanisches Institut der Poln. Akad. d. Wissensch., Kraków